

УДК 378.147:81'243

DOI 10.31494/2412-9208-2021-1-3-72-81

**STUDENTS VOCATIONAL-ORIENTED LANGUAGE LEARNING AS A
MEANS OF INCREASING EMPLOYABILITY ON THE LABOUR MARKET**

**ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНА МОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ
ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ
НА РИНКУ ПРАЦІ**

Iryna LIASHENKO,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

i.liashenko@uabs.sumdu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4211-5116>

Sumy State University,
✉ 57, Petropavlivska Str.,
Sumy, 40000

Ірина ЛЯШЕНКО,

кандидат педагогічних наук,
доцент

Сумський державний університет,
✉ вул. Петропавлівська, 57,
Суми, 40000

Original manuscript received: December 03, 2021

Revised manuscript accepted: December 20, 2021

ABSTRACT

One of the most important factors influencing the quality of a professional portrait of a specialist is the development of their communication skills, namely fluency in a foreign language to meet professional needs, including a foreign language for specific purposes. Therefore, the purpose of this article will be to analyze the most cited scientific works on vocational-oriented language learning (VOLL), in particular, to highlight its essence, to trace the relationship with current influencing factors that may affect successful employment.

Issues of professional language training are covered by scientists, practitioners, teachers, and students to find practical and modern approaches to meet the needs of the time of the professional society. Teaching English as a specific language has been the subject of many recent studies proposing to consider VOLL as an approach rather than as a product; VOLL is not seen as a special kind of language or methodology.

The importance of professional needs analysis has been analyzed in work on language training for academic purposes (EAP) and particular purposes (ESP). The research sheds light on modern approaches to the specific teaching of English and analyzes the types of professional needs of students. Needs analysis is a priority before defining course objectives.

The practical application of the analysis of needs in VOLL is studied in determining the socio-cultural component in identifying problems between students and families that accept students to study in other countries to identify cultural differences. The study emphasizes needs analysis for curriculum development, calling for more frequent and systematic needs investigation before training.

In the context of the current state and the need to move higher education to the online form in connection with the pandemic of the COVID-19 virus, research on the development of online training courses is especially relevant. Vocational language

education acquires flexible forms of adaptation to today's needs and responds quickly to student demands.

Key words: *students' needs, professional language learning, vocational-oriented language learning, vocational language education, university students.*

Вступ. У час, коли швидко змінюються економічні умови розвитку суспільства і коливання ринку працевлаштування від зовнішніх технологічних і економічних метаморфоз, набуває актуальності ефективна підготовка студентів вищої школи для потреб сучасного ринку праці не лише в Україні, а й провідних інституціях і компаніях розвинутого економічного суспільства. Забезпечення якісною освітою фахівця, який володіє спектром актуальних навичок 21-го століття, серед яких визначне місце посідають навчальні та інноваційні навички, вміння працювати з інформацією, життєві та кар'єрні навички, віддзеркалюється в успішному працевлаштуванні випускників, що, у свою чергу, призводить до покращення економічного і технологічного розвитку країни. У створенні успішного майбутнього фахівця неабияку роль відіграє якісна мовна підготовка.

Мета дослідження. Отже, одним з важливих факторів впливу на якісний професійний портрет фахівця є розвиток його комунікативних вмінь, а саме вільне володіння іноземною мовою для реалізації професійних потреб, зокрема іноземною мовою за професійним спрямуванням. Тож, метою статті буде здійснити аналіз найбільш цитованих наукових праць з професійно-орієнтованого мовного навчання (ПОМН), зокрема розкрити його сутність, дослідити основні відносини з актуальними впливовими чинниками, показати зв'язок з успішним працевлаштуванням.

Методи та методики дослідження. Для досягнення мети і виконання завдань дослідження використовувався комплекс сучасних загальнонаукових методів дослідження і підходів, а саме:

теоретичних: аналіз, синтез, індукція, дедукція, систематизація, порівняння, узагальнення, що дозволили опрацювати наукові джерела, визначити сутність та особливості професійно-орієнтована мовної підготовки студентів, виявити вплив такої підготовки на підвищення конкурентноздатності студентів на ринку праці;

емпіричних: аналіз і узагальнення кореляції словосполучень, уживаних у дослідженні;

статистичних: критерій кореляції Пірсона (r) застосований для з'ясування ефективності і значимості аналізу отриманих словосполучень у професійно-орієнтованому мовному навчанні.

Використання пошукового бібліографічного інструменту дослідження Publish or Perish (Harzing, 2007) уможливило вибрати найбільш цитовані актуальні джерела за 2016-2021 роки. Для пошуку у базу CrossRef вводилися такі ключові фрази і слова «esp needs analysis», «motivation in esp», «disciplinary literacy», «critical thinking in esp», «reflective practice in esp», «професійно-орієнтована мовна підготовка». Слова і фрази вводились як у рядок назви досліджень, так і

для ключових слів. Робота в бібліографічному менеджері Mendeley дозволила автоматично впорядкувати джерела за належним стилем цитування і здійснювати пошук через бібліотеку. За допомогою інструмента Voyant Tools було зроблено аналіз тексту, представлено візуальні матеріали і аналіз кореляції (Sinclair, and Rockwell, 2016).

Аналіз літературних джерел. Питання професійно-мовної підготовки висвітлюються науковцями, практиками, викладачами і студентами з метою знайти дієві сучасні підходи для реалізації потреб часу професійного суспільства.

Викладання англійської мови як специфічної було предметом багатьох останніх досліджень. Найбільш цитовані визначення в цій галузі: «ПОМН слід розглядати як підхід, а не як продукт». ПОМН не є особливим видом мови чи методології, а також не складається з певного типу навчального матеріалу. Розуміючи його належним чином, це підхід до вивчення мови, який базується на потребі студента.

ПОМН ґрунтується на ключовому питанні: «Чому студент повинен вивчати іноземну мову?» (Strevens, 1988). Тобто, першочерговим принципом такого навчання є визначення потреб студента, що позитивно пов'язано із розвитком його мотивації.

Основний розподіл характеристик у ПОМН переважно пропонується як абсолютні та змінні характеристики.

Абсолютні характеристики свідчать про те, що ПОМН складається з викладання англійської мови, яке:

- розроблено для задоволення конкретних потреб студента;
- пов'язано за змістом (тобто за своїми темами та темами) з певними дисциплінами, професіями та видами діяльності;
- зосереджено на мові, яка відповідає цій діяльності в синтаксисі, лексиці, дискурсі, семантиці тощо, та аналізі цього дискурсу.

Змінні характеристики ПОМН можуть бути:

- обмежені в мовних навичках (наприклад, лише читання);
- не викладається за жодною заздалегідь визначеною методикою;
- ПОМН може бути пов'язаний з певними дисциплінами або призначений для них;
- ПОМН може використовувати в конкретних ситуаціях викладання іншу методологію, ніж загально англійська;
- ПОМН, швидше за все, буде розроблений для дорослої категорії студентів, які навчаються або діють у професійній робочій ситуації. Однак це може бути для учнів середнього шкільного рівня;
- ПОМН, як правило, призначений для студентів середнього або просунутого рівня (Cane, 2007; Dudley-Evans & St John, 1998).

Більшість курсів ПОМН передбачають деякі базові знання мовних навичок, у той час як загальні курси англійської мови задовольняються загальним контекстом володіння мовою. У ПОМН розрив у навчанні – визначення лакуни в знанні – допомагає більш ретельно організувати освітній процес, пристосовуючись до конкретних потреб студентів.

Так, важливість аналізу професійних потреб була проаналізована в роботах з професійно-мовної підготовки для академічних цілей (EAP) та спеціальних (ESP) (Hyland, 2017; Кнежевіч, 2016). Дослідження висвітлюють сучасні підходи до специфічного викладання англійської мови і подають аналіз видів проведення професійних потреб студентів, що є першочерговим завданням перед визначенням цілей курсу.

Перехід від оцінювання до аналізу потреб, а також подальші кроки до поліпшення результативності з урахуванням пріоритетності розривів та визначення вимог бізнесу забезпечують системний підхід до досягнення позитивних результатів (Christensen, 2018).

Питання практичного застосування аналізу потреб у ПОМН вивчається при визначенні соціокультурного компонента щодо виявлення проблем між студентами та сім'ями, які приймають їх під час навчання в інших країнах; культурних відмінностей (Iizuka, 2019). Дослідження наголошує на важливості проведення аналізу потреб для побудови навчальних програм, закликаючи до частішого та систематичного впровадження аналізу потреб перед початком навчання.

Широке коло досліджень у ПОМН присвячено проблемі мотивації. Розробці дизайну ПОМН передують ретельне вивчення сфер впливу на мотивацію до вивчення специфічного контексту, зокрема візуальних засобів (García-Pinar, 2019), вплив мобільних додатків на мотивацію навчання (Li et al., 2018; Medvedovska et al., 2016), використання засобів дистанційного навчання для розвитку мотивації студентів (Bolliger & Halupa, 2018; Bolliger & Martin, 2018; Walji et al., 2016). Внутрішня мотивація, яка ініціює та підтримує поведінку, є однією з найважливіших складових навчання в будь-якому середовищі (Firat et al., 2018), зокрема, рівень внутрішньої мотивації викликає та підтримує інтерес студентів відкритої та дистанційної освіти, коли йдеться про середовище електронного навчання.

У розрізі сучасного стану і необхідність переходу вищої освіти на онлайн форму у зв'язку з пандемією вірусу Ковід 19 особливої актуальності набувають дослідження стосовно розробки онлайн курсів для підготовки фахівців. Професійно-спрямована мовна освіта набуває гнучких форм пристосування до потреб сьогодення і швидко реагує на вимоги студентів. Дослідження сучасних науковців зосереджені на проведенні аналізу оцінки студентами онлайн курсу англійської мови за професійним спрямуванням для кінологічних перекладачів для підвищення ефективності курсу та навчання студентів, і є першим дослідженням у цій галузі. Використовуючи дані опитування студентів з двох перших груп курсу англійської мови за професійним спрямуванням щодо підготовки цих фахівців, авторами простежується взаємозв'язок між структурними компонентами курсу та покращеними досягненнями студентів, використовуючи підтверджуючий факторний аналіз. Практичним внеском у наукову роботу є пропозиції щодо вдосконалення дизайну курсу.

Необхідність вивчення механізмів побудови дизайну онлайн курсів набуває особливої актуальності в умовах періодичного переходу на онлайн форму навчання. Роботи сучасних дослідників вивчають позитивні риси успішних онлайн курсів у професійно-орієнтовній мовній освіті і простежують їх вплив на розвиток професійних якостей (Bolliger & Halupa, 2018; Bolliger & Martin, 2018; di Fabio, 2017; Dillahunt et al., 2016; Khodtseva, 2015; Rothwell & Rothwell, 2017). Результати досліджень використання онлайн інструментів позитивно впливають на розвиток соціального капіталу, кар'єрної ідентичності та особистої адаптивності (Dillahunt et al., 2016). Респонденти при опитуванні вказали такі результати, як задоволення, прогрес та дуже позитивне навчання (Bolliger & Halupa, 2018). Дослідження, побудоване на результатах опитування після проведення онлайн курсу, підтверджує зв'язок між розвитком професійних якостей майбутнього фахівця та актуальних навичок і вмінь 21-го століття і навчання професійно спрямованого онлайн курсу для опанування англійської мови за фахом. Отримані результати продемонстрували позитивний зв'язок і були підтверджені статистичним аналізом. Практичний внесок дослідження полягає в окресленні пропозицій для розробки онлайн-завдань. Основними факторами заохочення студентів до онлайн навчання при створенні відповідних курсів є такі педагогічні аспекти, як присутність викладача, соціальне навчання та спілкування з одногрупниками (Walji et al., 2016).

Опис навичок 21-го століття, які складають портрет сучасного професіонала, виділяє розвиток критичного мислення і рефлексивних практик як невід'ємну складову успішного працевлаштування. Професійна компетентність окреслюється рядом чинників, що робить навчання однією зі сприятливих моделей, оскільки вона пов'язує теорію з практикою (Gervais, 2016). Реалізація професійної компетенції відбувається через дисциплінарну грамотність, спрямовану на поєднання специфічних предметів і практичне використання. Дисциплінарна грамотність набирає обертів як підхід до більш глибокого і специфічного навчання студентів. Ключовим аспектом дисциплінарної грамотності є побудова знань, яка поєднується зі справжньою, інтелектуальною складною роботою, з отриманням цінних результатів і поза навчанням (Spire et al., 2016).

Знання структури конструкцій та процесів дисциплінарної грамотності є цінним інструментом для дослідників та викладачів концептуалізацій грамотності та аргументованості навчальних цілей у їх конкретних дисциплінах (Goldman et al., 2016).

Питання якісного навчання професійно-спрямованій мові майбутнього фахівця розглядаються в сучасних дослідженнях цього тренду. Автори виділяють складову розвитку критичного мислення як вагомий інструмент впливу на позитивне покращення професійних компетентностей. Результати свідчать про те, що рефлексивна практика може зміцнити впевненість і сприяти прагненню до самовдосконалення разом із підвищенням самооцінки (Priddis & Rogers,

нам відкинути нульову гіпотезу про випадковість розподілу значень. Дійсність цього показника залежить від припущень про нормальний розподіл даних.

Результати кореляції Пірсона (r) і значення значимості показані у табл. 2.

Таблиця 2.

Кореляція основних термінів

Термін 1	Термін 2	Кореляція (r)	Значимість
критичного	мислення	1	0
бути	конкретних	1	0
більш	специфічного	1	0
грамотності	дисциплінарної	1	0
грамотності	професійної	1	0
грамотності	складову	1	0
грамотності	спілкування	1	0
джерела	найбільш	1	0
практик	рефлексивних	1	0
підготовка	суспільства	1	0
абсолютні	характеристики	1	0
дисциплінами	характеристики	1	0
діяльності	характеристики	1	0
змінні	характеристики	1	0
певними	характеристики	1	0
розроблений	характеристики	1	0
темами	характеристики	1	0
тобто	характеристики	1	0

Наведене статистичне підтвердження аналізу словосполучень дозволяє зробити висновки про важливість дослідження цієї теми і подальший розвиток актуальності подібних досліджень.

Висновки. Сьгодні зростаючий попит на самосвідомих фахівців з розвиненими навичками 21 століття є потребою в секторі працевлаштування у всіх сферах життя нашого співтовариства. Щоб задовольнити попит роботодавців, освітяни повинні розуміти важливість включення компонентів професійного навчання, спрямованих на фактор, необхідний для успішного працевлаштування. Результати цього дослідження наводять теоретичний аналіз провідних праць з професійно-орієнтованого мовного навчання як одного з ключових чинників працевлаштування випускників університетів. Основними напрямками теоретичного аналізу в цій роботі виступали сутність професійно-орієнтованого мовного навчання, визначення і аналіз потреб студентів, дисциплінарна грамотність, критичне мислення і рефлексивні практики, професійні компетентності, компетентності 21 століття, онлайн навчання у сфері професійно-спрямованого мовного навчання як чинники успішного працевлаштування випускників закладів вищої освіти.

Певними обмеженнями дослідження є побудова роботи, неповний спектр чинників, що впливають на працевлаштування випускників через професійно-спрямоване мовне навчання. Іншим обмеженням є кількість використаних посилань у цьому дослідженні і неповний аналіз наукових баз даних.

У майбутній роботі слід вивчити інші потенційні фактори, які можуть вплинути на сферу працевлаштування, зокрема, взаємозв'язок між розробкою онлайн-курсів із більш досконалими функціями та самоорганізацією як засобом зростання мотивації для професійного розвитку.

Література

Bolliger D. U., & Halupa C. (2018). Online student perceptions of engagement, transactional distance, and outcomes. *Distance Education*, 39(3). <https://doi.org/10.1080/01587919.2018.1476845>

Bolliger D. U., & Martin F. (2018). Instructor and student perceptions of online student engagement strategies. *Distance Education*, 39(4). <https://doi.org/10.1080/01587919.2018.1520041>

Cane G. (2007). Book Review: *HARDING, Keith, English for Specific Purposes* (Oxford: Oxford University Press, 2007) pp. xiii + 170. ISBN-13 987 019 442575 9 (pbk). *RELC Journal*, 38(3). <https://doi.org/10.1177/00336882070380030804>

Christensen B. D. (2018). From needs assessment to needs analysis. *Performance Improvement*, 57(7), 36-44. <https://doi.org/10.1002/pfi.21785>

di Fabio, A. (2017). A review of empirical studies on employability and measures of employability. In *Psychology of Career Adaptability, Employability and Resilience*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-66954-0_7

Dillahunt T. R., Ng. S. Fiesta, M., & Wang, Z. (2016). Do massive open online course platforms support employability. Proceedings of the ACM Conference on

- Computer Supported Cooperative Work, CSCW, 27.
<https://doi.org/10.1145/2818048.2819924>
Dudley-Evans, T., & St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes*. A Multi-Disciplinary Approach. Ibérica.
- Fergusson, L., van der Laan, L., & Baker, S. (2019). Reflective practice and work-based research: a description of micro- and macro-reflective cycles. *Reflective Practice*, 20(2). <https://doi.org/10.1080/14623943.2019.1591945>
- Firat, M., Kılıç, H., & Yüzer, T. V. (2018). Level of intrinsic motivation of distance education students in e-learning environments. *Journal of Computer Assisted Learning*, 34(1), 63–70. <https://doi.org/10.1111/jcal.12214>
- García-Pinar, A. (2019). The influence of Ted Talks on ESP undergraduate students' L2 motivational self system in the speaking skill: A mixed-method study. *ESP Today*, 7(2), 231-253. <https://doi.org/10.18485/esptoday.2019.7.2.6>
- Gervais, J. (2016). The operational definition of competency-based education. *The Journal of Competency-Based Education*, 1(2). <https://doi.org/10.1002/cbe2.1011>
- Goldman, S. R., Britt, M. A., Brown, W., Cribb, G., George, M. A., Greenleaf, C., Lee, C. D., & Shanahan, C. (2016). Disciplinary Literacies and Learning to Read for Understanding: A Conceptual Framework for Disciplinary Literacy. *Educational Psychologist*, 51(2). <https://doi.org/10.1080/00461520.2016.1168741>
- Harzing (2007) Publish or Perish (PoP) software (<http://www.harzing.com/pop.htm>)
- Hyland, K. (2017). English in the disciplines: Arguments for specificity. *ESP Today*, 5(1). <https://doi.org/10.18485/esptoday.2017.5.1.1>
- Iizuka, T. (2019). Task-based needs analysis: Identifying communicative needs for study abroad students in Japan. *System*, 80, 134-142. <https://doi.org/10.1016/j.system.2018.11.005>
- Khodtseva, A. (2015). Business English Course Design: How to Meet Employers Expectations. Modern Scientific Potential–2015: Materials of the International Scientific and Practical Conference, February 28 – March 7. – Sheffield: Science and Education LTD, 49–53.
- Knežević, L. (2016). EAP in a Nutshell. *ESP Today*, 4 (2). <https://doi.org/10.18485/esptoday.2016.4.2.12>
- Leigh, J. (2016). An embodied perspective on judgements of written reflective practice for professional development in Higher Education. *Reflective Practice*, 17(1). <https://doi.org/10.1080/14623943.2015.1123688>
- Li, K. C., Lee, L. Y. K., Wong, S. L., Yau, I. S. Y., & Wong, B. T. M. (2018). Effects of mobile apps for nursing students: learning motivation, social interaction and study performance. *Open Learning*, 33(2). <https://doi.org/10.1080/02680513.2018.1454832>
- Medvedovska, D., Skarlapina, Y., & Turchina, T. (2016). Integrating online educational applications in the classroom. *European Humanities Studies: State and Society*, 4, 145–156.
- Priddis, L., & Rogers, S. L. (2018). Development of the reflective practice questionnaire: preliminary findings. *Reflective Practice*, 19(1). <https://doi.org/10.1080/14623943.2017.1379384>
- Robinson Ed., S. P. A., & Knight Ed., V. (2019). *Handbook of Research on Critical Thinking and Teacher Education Pedagogy*. Advances in Higher Education and Professional Development (AHEPD) Book Series. In IGI Global.
- Rothwell, A., & Rothwell, F. (2017). Graduate Employability: A Critical Oversight. *Graduate Employability in Context*. https://doi.org/10.1057/978-1-137-57168-7_2
- Sinclair, Stéfan and Geoffrey Rockwell. (2016). Voyant Tools.

Spires, H. A., Kerkhoff, S. N., & Graham, A. C. K. (2016). Disciplinary Literacy and Inquiry: Teaching for Deeper Content Learning. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 60(2). <https://doi.org/10.1002/jaal.577>

Strevens, P. (1988). The learner and teacher of ESP. *ESP in the classroom: Practice and evaluation*, 31, 91-119.

Walji, S., Deacon, A., Small, J., & Czerniewicz, L. (2016). Learning through engagement: MOOCs as an emergent form of provision. *Distance Education*, 37(2). <https://doi.org/10.1080/01587919.2016.1184400>

АНОТАЦІЯ

У статті зазначається, що одним із найважливіших факторів, що впливають на якість професійного портрету фахівця, є розвиток у нього комунікативних навичок, а саме вільне володіння іноземною мовою для задоволення професійних потреб. Стаття ставить за мету проаналізувати найбільш цитовані наукові праці з професійно-орієнтованого мовного навчання (ПОМН), зокрема, висвітлення його сутності, простежити взаємозв'язок із сучасними факторами, які впливають на успішне працевлаштування.

Питання професійної мовної підготовки висвітлюються науковцями, практиками, викладачами, студентами для пошуку сучасних практичних підходів до потреб часу суспільства. Викладання англійської мови як спеціальної було предметом багатьох останніх досліджень, які пропонують розглядати ПОМН як підхід, а не як продукт; особливий вид мови чи методології.

Зазначено важливість аналізу професійних потреб у роботі над мовною підготовкою для академічних цілей (EAP) та конкретних (ESP). Дослідження розкриває сучасні підходи до специфічного викладання англійської мови та аналізує типи професійних потреб студентів, що є пріоритетом перед визначенням цілей курсу.

Досліджено практичне застосування аналізу потреб у ПОМН при визначенні соціокультурної складової у виявленні проблем між студентами та сім'ями, які приймають їх на навчання в інших країнах для виявлення культурних відмінностей. У дослідженні наголошується на аналізі потреб для розробки навчальної програми, закликаючи до частішого та систематичного дослідження потреб перед навчанням.

У контексті сучасного стану та необхідності переведення вищої освіти на онлайн-форму у зв'язку з пандемією вірусу COVID-19 дослідження щодо розробки онлайн-курсів є особливо актуальними. Професійна мовна освіта набуває гнучких форм адаптації до сучасних потреб і швидко реагує на запити студентів.

Ключові слова: потреби студентів, професійне вивчення мови, професійно-орієнтоване мовне навчання, професійно-мовна освіта, студенти університету.